

OKROŽNICA

4 - 2012

10. januar 2013

Beseda predsednika

Spoštovani!

Osrednja tema pričujoče okrožnice so odnosi med starši in učitelji. V poročilu s tretjega posvetovanja Zveze so strnjeni vtisi in odzivi udeležencev štirih vzporednih delavnic z isto vodilno temo »Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli«. Razlike med delavnicami so bile v metodi dela in seveda v sodelujočih – štiri različne skupine so vsaki delavnici vdihnile vsaka svoj pečat. Najpomembnejša izkušnja teh delavnic pa niso morebitne ugotovitve in odgovori, temveč način izbire sodelujočih in njihovo delo ter odziv. Tema sama namreč kliče po tem, da jo obravnavamo v dialogu – starši in učitelji ter ravnatelji skupaj kot enakovredni udeleženci delavnic. Veseli smo bili pozitivnega odziva povabljenih učiteljev in ravnateljev, ki se jim na tem mestu ponovno zahvaljujem, da so si vzeli čas in prispevali k uspehu našega posvetovanja.

Ta uspeh vidim predvsem v zelo enotnem mnenju večine udeležencev, da je tak način dela pravi in da bi kazalo podobne delavnice z mešano udeležbo staršev in zaposlenih v šoli prenesti v posamezne aktivne in na posamezne šole. Dodatno potrditev za to pa je dobra dva tedna po našem posvetovanju prineslo sodelovanje staršev na delavnicah, ki jih je v okviru projekta »Mreže učečih se šol« izvedla Šola za ravnatelje. Profesionalna priprava in izvedba teh delavnic je še pripomogla k spoznanju, kako pomembno je, da starši in učitelji sedemo za isto mizo in enakovredno prispevamo k oblikovanju skupnih ugotovitev. Morebitno začetno nezaupanje hitro skopni in nadomesti ga izkušnja, da smo partnerji s podobnimi cilji na istem bregu. In doživeta izkušnja je precej več kot le abstraktno vedenje, da je (ali bi moralo biti) tako.

Upam, da bo ta pozitivna izkušnja za vse udeležence, tako starše kot učitelje in ravnatelje, dovolj močna motivacija, da bomo vsak v svojem okolju organizirali podobne dogodke z mešano udeležbo staršev in učiteljev. Veseli me, da so to podprli tudi minister in njegovi sodelavci, s katerimi smo se predstavniki ZASSS srečali kmalu po posvetovanju v Škofji Loki in pričakujem, da bo spodbujanje in organiziranje tovrstnih delavnic v različnih okoljih postalo stalnica bodočega delovanja naše Zveze.

Tone Meden

Posvetovanje in zasedanje Skupščine ZASSS

V soboto, 20. oktobra 2012 smo se člani ZASSS srečali na tretjem rednem zasedanju Skupščine. Ob tem smo organizirali tudi posvetovanje z naslovom "Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli". Tokrat smo v svojo družbo povabili tudi učitelje in ravnatelje. Osrednje geslo posvetovanja je izpostavljalo pogum. Pogum, da vstanemo in spregovorimo ter da sedemo in prisluhnemo. Vsem gostom, ki so se našemu povabilu odzvali, čestitamo za pogum in se jim zahvaljujemo za sodelovanje.

Posvetovanje in zasedanje Skupščine smo organizirali na OŠ Škofja Loka-Mesto. Dobrodošlico nam je zaželela ravnateljica šole, gospa Doris Kužel. Pred začetkom posvetovanja nam je poleg šole gostiteljice predstavila tudi zgodovino šolstva na škofjeloškem območju.

Posvetovanje smo kot ponavadi organizirali v obliki delavnic. Udeleženci smo se razdelili v štiri skupine, ki so vse obravnavale krovno temo posvetovanja. Organizatorji smo v skupine enakomerno porazdelili učitelje, ravnatelje in starše. Moderatorji pa so poskrbeli, da so bile po skupinah metode dela različne. Poročila o delu na delavnicah so objavljena v nadaljevanju.

Ravnateljica šole gostiteljice, gospa Doris Kužel

Srečanje smo sklenili z zasedanjem Skupščine, na katerem smo na začetku v članstvo sprejeli Aktiv svetov staršev goriških, ajdovskih in vipavskih osnovnih šol. Od ustanovitve ZASSS v lanskem juniju je to prva širitev članstva s priključitvijo novega aktiva. Na zasedanju smo obravnavali tudi poročili o dveh raziskavah, ki ju je opravila ZASSS, analizi potrjenih skupnih nabavnih cen delovnih zvezkov in drugih učnih gradiv in anketi ob uvedbi določbe Pravilnika o šolskem koledarju za OŠ, ki prepoveduje začetek pouka pred 7:30. Poročili o obeh raziskavah sta objavljeni v letošnji tretji okrožnici.

Po koncu uradnega dela nas je po Škofji Loki popeljal in nam jo razkazal Žan Vrhunc, dijak gimnazije Škofja Loka, za kar se mu iskreno zahvaljujemo. Za zaključek smo si ogledali še Miheličevo galerijo v Kašči.

Za pomoč pri organizaciji našega srečanja se zahvaljujemo vodstvu, osebju, učiteljem in predsednici sveta staršev OŠ Škofja Loka-Mesto Petri Dolenc ter predsedniku sveta staršev gimnazije Škofja Loka Roku Beštru.

Zapisala Snežna Šušteršič in Janko Korošec

Predstavitev OŠ Škofja Loka - Mesto

Bilo je 29. 11. 1932, torej pred okroglimi osemdesetimi leti, ko so se slavnostno odprla vrata naše šole. Od takrat naprej je »šolska palača«, kot so jo takrat poimenovali mediji, dihala z mestom in bližnjo okolico, sledila in se prilagajala vsem družbenim spremembam tedanjega in sedanjega časa. Šola je prestala dve vojni, delovala je v treh državah, zamenjala kar 12 ravnateljev in se vmes še štirikrat preimenovala. V vseh teh letih je svoje prostore nudila osnovnošolskemu, poklicnemu in gimnazijskemu izobraževanju, prav tako učencem s posebnimi potrebami. Posebno prelomnico je doživela leta 1986, ko je stavba, kakršno vidimo še danes, postala samostojna osemletna OŠ. Leta 2003 pa so v dislocirano enoto prenovljene stavbe na Novem svetu prvič vstopili učenci devetletnega osnovnošolskega programa (iz uvodnika šolskega glasila Loška medla, april 2012).

»Šolska palača« nekoč

V šolskem letu 2012/2013 šolo obiskuje 798 učenek in učencev. Pouk poteka dopoldne in sicer v dveh stavbah: na Šolski ulici za učence od 2. do 9. razreda, na Novem svetu pa za učence 1. razreda. Število pedagoških delavcev se je v 80 letih povečalo za šestkrat in danes za vzgojo in izobraževanje skrbi 73 učiteljev (prvi učiteljski zbor je leta 1932 štel 13 ljudi). Šola ima 40 učilnic in 33 oddelkov. 31 % učencev je vozačev. Šolo obiskuje 5 učencev s prilagoditvami jezika in 5 učencev, ki se šolajo na domu. Šola ima lastno kuhinjo, jedilnico, šolsko zobno ambulanto, dve telovadnici, atletski stadion, večnamenski prostor, računalnico, dobro založeno knjižnico, radijski studio in predavalnico. Učilnice so opremljene z računalniki, na šoli je 12 interaktivnih tabel, 10 prevoznih kompletov IT opreme za potujočo računalnico. Neizmeren kapital ima v učencih, željnih znanja, učiteljih strokovnjakih, pripravljenih na sodelovanje s starši, starših, ki si želijo sodelovanja s šolo ter v vodstvu šole, ki zna povezati vse deležnike in odgovoriti na postavljena vprašanja, ko se le-ta porodijo.

Šolska palača letos praznuje častitljivih 80 let. Tako kot že desetletja prej, tudi zdaj združuje različne generacije. Preko različnih projektov sodelovanja se v njej počutimo dobrodošli vsi sedanji in bivši učenci. Z zanimivo arhitekturo neskončnih stopnic in zavitih hodnikov nam je vsem generacijam predstavljala poligon vnetih razprav in prvih ljubezni, v svoje nedrje je skrila in prikrila kakšen prepir ter ponosno pokazala, da smo jo imeli in

»Šolska palača« danes

jo imamo še sedaj radi. Še danes poskrbi, da se neredni obiskovalec v njej lahko izgubi. Da se na hodnikih prehitro izgubi kakšna minuta ali dve, ko se srečujemo stari sošolci, z bivšimi učitelji poklepetamo o svojih nadebudnih »mladičih« in njihovih ter naših težavah. Prav v skladu s svojo vizijo in hkrati z delom vizije ZASSS: Rastemo skupaj v znanju in spoštovanju!

Veseli smo, da smo lahko gostili ZASSS in da se je, kot že tolikokrat doslej, pokazalo, da lahko prispevamo k sodelovanju med strokami, različnimi mišljenji, potrebami in željami otrok, staršev in učiteljev.

Zapisala Snežna Šušteršič

Zanimivosti Škofje Loke smo spoznavali v spremstvu dijaka Žana

"Odnosi med starši in učitelji - temelj vzgoje v šoli" – poročilo z delavnic

Uvod

Zveza aktivov svetov staršev Slovenije je v prvem letu delovanja organizirala dve interni posvetovanji. Na prvem posvetovanju smo se vprašali, kakšne so pristojnosti svetov staršev in kakšne dobre prakse najdemo v dosedanjem delu. Naredili smo tudi nekaj načrtov, kako bi dvignili kakovost našega dela v prihodnje. Na drugem posvetovanju smo se vprašali o našem pogledu na kakovost šolskega okolja. Področju kakovosti smo namenili tudi krajši posvet ob prvi obletnici Zveze.

Kakovosti ni brez sodelovanja, zato smo se odločili, da na našem tokratnem posvetovanju ponudimo roko še ostalim deležnikom v šoli - učiteljem in ravnateljem. Veseli nas, da so ti povabilo sprejeli in se udeležili srečanja.

Kot je na naših posvetovanjih že v navadi, smo se po krajšem skupnem uvodu razdelili v štiri skupine. Tokrat so bili v vsaki skupini poleg staršev zastopani tudi učitelji in ravnatelji. Tema za pogovore je bila v vseh skupinah ista, smo si pa zato pod vodstvom moderatorjev v vsaki skupini izbrali drugačno metodo dela.

V nadaljevanju predstavljamo poročila vseh štirih skupin. Vsaka skupina je na svoji delavnici začela proces, ki ga je končala s pripravo skupnega poročila.

Poročila so sad sodelovanja vseh udeležencev, zato so navedena osebna imena sodelujočih na delavnicah.

1. skupina

Vsi udeleženci delavnice smo se strinjali, da so dobri odnosi med učitelji in starši temelj dobre vzgoje. Vplivajo na zadovoljstvo in uspeh vseh treh vpletenih strani: učencev, učiteljev in staršev. Dobrih odnosov si pravzaprav želimo vsi, v praksi pa se vse prevečkrat pojavlja preveliko razhajanje med učitelji in starši, vse prevečkrat smo vsak na svojem bregu. Edina rešitev za to je kvaliteten, jasen in odkrit pogovor in ne zapiranje drug pred drugim. Zavestno moramo graditi partnerske odnose med starši in učitelji, saj edino to vodi k zaupanju in medsebojnemu spoštovanju.

Starši si želijo, da bi učitelji razumeli njihovo skrb za otroke - to čutijo kot svojo starševsko dolžnost. Večina staršev se ne želi vtikati v strokovnost in avtonomijo šole; ampak so radovedni, občutljivi, radi se primerjajo med sabo, radi vidijo izboljšave in napredek, radi so dobro obveščeni. Iščejo pač malo razlage, dobrega odnosa do otrok, morda malo nekega idealizma, ki ga včasih tudi sami doma svojim otrokom ne morejo nuditi. Učitelji si želijo, da bi starši z večjim razumevanjem sprejemali argumente strokovnih delavcev in da bi tako starši kot učenci cenili delo učiteljev, ki v današnji družbi žal vse bolj izgublja veljavo.

Za kvalitetno življenje in delo na šoli je pomembno, da so ob začetku vsakega šolskega leta jasno definirane želje, pričakovanja, obveznosti in cilji vseh treh vpletenih strani: učencev, staršev in učiteljev. Starši si želijo, da bi bile prav vse šole odprti sistemi in da bi bila pravila igre za vsakega deležnika v šolskem okolju jasno določena vnaprej in ne, da se jih obvešča samo za nazaj, torej takrat, ko sta neuspeh pri opravljanju šolskih obveznosti ali vzgojna problematika že pustila pečat. Želijo si, da bi bili vsi učitelji zmožni razumeti, da si starši ob opozarjanju na probleme želijo skupnega iskanja rešitev. Moti jih, da se nekateri učitelji v takih primerih pogovoru izognejo tako, da kot ščit uporabijo argument strokovnosti in avtonomije šole. Učitelji si želijo, da bi se vsi starši udeleževali roditeljskih sestankov in govorilnih ur. Želijo si, da starši v svoji skrbi za otroke ne bi bili preveč zaščitniški in bi bili zmožni doumeti, da so tudi njihovi otroci včasih sokrivi za nastanek problema.

Uspeh učencev je povezan z uspešnostjo učitelja. Starši si želijo, da bi bili vsi učitelji kompetentni, zaupanja vredni sogovorniki, ki bi razumeli otroke, razumeli in spoštovali razlike med njimi, jim stali ob strani tudi ali predvsem v primeru kakšnih problemov. Želijo si učitelje, ki si bodo pridobili avtoriteto na podlagi svoje sposobnosti, človečnosti, zanesljivosti in poštenosti ter bodo zanimivi, dosledni in objektivni. Učitelji si želijo, da bi vsi starši razumeli, da uspeh v šoli ni odvisen samo od kvalitete učitelja, temveč tudi od delavnosti učenca in odnosa učenca in njegovih staršev do učiteljev in do šolskega dela. Pogosto se zgodi, da starši ob neprijetni novici o svojem otroku vzroke raje poiščejo v šoli, kot da bi pretehtali odgovornost otroka. Kot problem vidijo tudi precenjevanje otrokovih sposobnosti in nepravilno ukrepanje ali ravnanje staršev ob otrokovem neuspehu. Prav starši lahko s pravilno vzgojo in odgovornim pristopom preprečijo čustvene in vedenjske težave svojih otrok ter pomembno prispevajo k njihovem zdravemu razvoju in uspehu.

Primeri dobre prakse sta, da se ob začetku šolskega leta staršem predstavijo letni delovni načrt, vzgojni načrt in pravila obnašanja in da se predstavi celoten učiteljski zbor. Na ta način se učitelji in starši spoznajo, vzpostavijo osebni stik, obenem pa se ob tem jasno izkaže, da je otrok del skupine, del kolektiva in da se mora temu kolektivu in njegovim pravilom tudi prilagajati. Otroci znotraj kolektiva, šole, razreda ne more dobro delati in napredovati kot individualist s svojimi pravili; pomembno je prilagajanje, spoštovanje skupine in skupinsko delo.

Za dobre odnose in uspeh otroka je pomembno, da se zavedamo, da imamo starši in učitelji isti cilj ter da med nami vlada zaupanje. Bistven je zgled, ki ga dajemo našim otrokom oboji: starši in učitelji! Danes si ne upamo nič več zahtevati: starši od otrok, učitelji od otrok in staršev, ravnatelji od učiteljev... Prevečkrat imamo danes vsi pretirano zaščitniški odnos do otrok; otrok ne izpostavljam nobenim ali pa le premajhnim zahtevam, naporom. Brez napora pa otroci ne bodo postali samostojne in odgovorne osebe, pripravljene na življenje.

Velikokrat pa odnosi vendarle niso tako slabi, kot so včasih prikazani. Morda se v življenju vsi preveč ukvarjamo samo s posameznimi razvpitimi dogodki in izstopajočimi posamezniki, ki potem rušijo celotno sliko? Morda prav tem izstopajočim posameznikom (običajno negativnim) namenjamo preveliko pozornost, namesto da bi se osredotočili na veliko večino staršev in učiteljev, ki si želimo in smo sposobni dobrih odnosov? Udeleženci delavnice verjamemo, da je v naših šolah veliko izjemno dobrih učiteljev, ki učence razumejo ter da je veliko šol prijaznih otrokom in staršem. Žal pa slabe informacije odmevajo mnogo glasneje od dobrih in v praksi se pogosto soočamo s preveč posplošenimi negativnimi prepričanji, ki ne temeljijo na dokazih in ki škodujejo ugledu slovenskega šolstva. S sodelovanjem in s spoštljivim odnosom bomo dosegli vse tisto, kar si vsak od naših otrok zasluži.

Pa še to:

Starši praviloma globoko spoštujejo delo učiteljev in bi jim morali znati to večkrat povedati. Zaupajo jim svoje največje bogastvo, svoje otroke. Prav učitelji, poleg staršev, pustijo največji pečat v srcih otrok; za celo življenje se vtisnejo v spomine na šolske dni, na otroštvo; so vzorniki za celo življenje.

Pogovor je ob sodelovanju

*Andreje, Marjana, Matjaža, Mateje, Lene, Petra, Saše, Silvane in Snežne
vodila Andreja.*

1. skupina pri delu

2. skupina

Tako starši kot učitelji si želimo dobre komunikacije. Kdo je odgovoren za dobro komunikacijo? Kaj lahko naredimo, da izboljšamo komunikacijo? S čim si lahko pomagamo, da pridobimo zaupanje? To so bila vprašanja, s katerimi smo se spoprijeli na delavnici. Za zaključek pa smo izmenjali primere dobre in slabe prakse in rešili vprašalnik.

1. Kdo je odgovoren za dobro komunikacijo med starši in učitelji?

Mnenja udeležencev so bila deljena. Nekateri udeleženci so menili, da nosijo večjo odgovornost za dobro komunikacijo učitelji, drugi, da smo starši in učitelji zanjo enako odgovorni.

V razpravi smo se strinjali, da je za pozitiven prvi stik med staršem in učiteljem predvsem odgovoren učitelj, ki mora imeti kompetence za vzpostavitev dobrega odnosa. Pozitiven in odprt pristop učitelja bo bolj verjetno sprožil pozitiven odziv staršev. Vzdrževanje dobrega odnosa je odgovornost obeh, tako starša kot učitelja. Učitelj mora biti dostopen za pogovor in imeti samozavest tudi za sprejemanje kritike. Starši se morajo odločiti, v kolikšni meri želijo sodelovati s šolo in sodelovati aktivno ter konstruktivno, ne le pasivno in kritično.

2. S čim (na kakšen način) zagotovimo dobro komunikacijo?

- Starši si od učiteljev ob prvem stiku želijo občutek sprejetosti – pogled v oči, nasmeh, čvrst stisk roke, dobrodošlico. Ob kasnejših stikih starši pričakujejo, da je učitelj dostopen, da jim nudi zelene informacije, da je dojemljiv za probleme, ki jih zaznavajo in pripravljen na konstruktivno reševanje teh problemov. Želijo si, da bi učitelj morebitno kritiko sprejel kot dobronamerno opozorilo in željo za iskanje boljših rešitev. Želijo si, da učitelj postavi jasna pravila in se jih nato dosledno drži.
- Starši so se dolžni do učiteljev vljudno obnašati in jih spoštovati. Tako obnašanje in spoštovanje naj bi privzgojili tudi svojim otrokom. Tudi starši naj bi učiteljeva opozorila na probleme sprejeli kot dobronamerna, bili pripravljeni na njihovo konstruktivno reševanje in bili dosledni.

3. Primeri dobre in slabe prakse

Primeri dobre prakse:

- Neformalna druženja starši – učitelji – učenci: omogočajo medsebojno spoznavanje (učitelj spoznava starše in tako lažje razume učenca, starši spoznava svojega otroka v vlogi učenca in sošolca, otrok z opazovanjem pozitivnega odnosa med starši in učiteljem krepí zaupanje in spoštovanje do učitelja); vsi skupaj tako gradimo zaupanje med vsemi tremi deležniki procesa.
- Uravnoteženost med kritiko in pohvalo: tako učitelji kot starši znamo opozoriti na probleme in povedati, kaj je potrebno izboljšati, hkrati pa oboji pozabljamo pohvaliti tisto, kar je dobro. Zavedajmo se, da vsi radi slišimo pohvalo.
- Doslednost učitelja pri zahtevi, da učenci opravljajo svoje dolžnosti in redno obveščanje staršev o morebitnem neopravljanju le-teh.
- Učitelji naj starše sproti opozarjajo in obveščajo o zaznanih težavah preko e-pošte.
- Anketa ob koncu šolskega leta, ki omogoči staršem in učencem, da povedo, s čim so bili zadovoljni, kaj jih je motilo in kakšne izboljšave predlagajo. Analiza ankete, pri kateri naj sodelujejo tudi starši, je izhodišče za uvajanje izboljšav.

- Evalvacija učitelja s strani staršev in učencev, namenjena na vpogled učitelju – prilagoditi primer dobre prakse s fakultete. Učitelju evalvacija omogoča objektivnejši vpogled v to, kako ga dojemajo deležniki v procesu poučevanja in mu daje možnost za izboljševanje.
- Tudi zavrnitev prošnje za status športnika je lahko dobra, kadar učitelj smiselno utemelji vzrok zanjo. Starši morajo načeloma zaupati strokovni presoji učiteljev.
- Sodelovanje na različnih projektih bogati otrokovo znanje in pripomore k pestrosti pouka. Starši so veseli vsakega drugačnega pridobivanja znanja, če z novostmi niso preprečene možnosti sledenja otrokovega napredovanja. Starši so strokovnjaki na različnih posameznih področjih in mnogi so v projektih pripravljeni sodelovati, če jih šola k temu povabi.

Primeri slabe prakse:

- Učiteljevo nesprejemanje vsakršne kritike, tudi konstruktivne, in nepripravljenost za sodelovanje, iskanje neznanja namesto znanja.
- Vtikanje staršev v stvari, ki zahtevajo strokovno presojo (ocenjevanje znanja, kriterije ocenjevanja, razporeditev otrok v skupine, izpolnjevanje učnega načrta, izbor učbenikov in delovnih zvezkov, vpletanje v razreševanje medvrstniških sporov) in preskakovanje stopnic v komunikaciji (namesto pogovora z vpletenim učiteljem takoj pogovor z ravnateljem).

4. Pa še to... ali namesto zaključka:

Avtorica Beverly Browning Runyon v knjigi *Starši, ki ljubijo preveč*, uvršča starše v štiri skupine:

1. Starši, ki dajejo in se vdajajo.
2. Starši, ki silijo in kaznujejo.
3. Starši, ki kritizirajo in kontrolirajo.
4. Starši, ki branijo in zaničajo.

Kam sodite vi?

Vladka je s vprašalnikom iz knjige „Starši, ki ljubijo preveč“ izzvala svoje sogovornike Anjo, Alenko, Doris, Gvida, Natašo in Riharda.

2. skupina: Kam sodim? Dajem, silim, kritiziram, branim...?

3. skupina

V prvem delu pogovora smo udeleženci poskusili ovrednotiti stanje v sodelovanju med starši, učitelji in ravnatelji. Odnose v številnih primerih obremenjuje strah. Če se v komunikaciji čutimo ogroženi, napademo. Posledica tega je, da je komunikacija včasih nezadostna, nekorektna in neprimerna, med deležnike pa vnaša nezaupanje. V praksi se nam komunikacija večkrat zatakne zaradi pomanjkanja izkušenj in premajhnega zaupanja v dobronamernost nasprotni strani. Podan je bil predlog, da bi Pedagoška fakulteta v izobraževanje učiteljev uvedla vsebine s področja sodelovanja s starši, saj je to izredno pomemben del učiteljevega dela.

Starši stanje v šoli velikokrat ocenjujejo le skozi lastno izkušnjo, naj bo ta pozitivna ali negativna. Pogosto edino informacijo dobijo preko otroka. Govorilne ure so velikokrat premalo obiskane. Vprašanje je, če so tudi zadosti izkoriščene.

Za učitelje je zagotovo ena od najpomembnejših skrbi ohranjanje strokovne avtonomnosti. Tega se zavedajo tudi starši, saj si tudi oni želijo strokovnega in avtonomnega učitelja. Obstajajo strokovne zadeve, ki bi morale ostati v rokah učiteljev in so strokovne odločitve, ki zaslužijo premislek, dodatno razlago, v določenih primerih pa tudi spremembe. Učitelj svoje avtonomije ne bi smel graditi na tem, da staršem prepreči vpogled v šolsko delo, saj na ta način staršem odvzame možnost, da otroku v težavah pomagajo.

Zanimivo bi bilo, če bi obstajal neke vrste postopkovnik, ki bi opredeljeval učiteljevo avtonomnost, oziroma točke, v katerih sme starš posegati v učno-vzgojni proces. Skupna ugotovitev je, da je avtonomnost preveč kompleksna zadeva, da bi se jo dalo definirati z enostavnim dokumentom. Zaenkrat je še vedno največji porok spoštovanja avtonomnosti kompetenten učitelj.

Tako starše kot učitelje moti, če starši kot zastopniki razreda svojo funkcijo uporabljajo za reševanje lastnih problemov ali celo zlorabijo svoj položaj za uveljavljanje lastnih ciljev in osebne želje predstavljajo kot zahteve vseh staršev v razredu. Dogaja se tudi, da član sveta staršev zaobide vrstni red komunikacije in problematiko lastnega otroka odpira na sestanku sveta staršev.

Staršem se zdi, da se šola včasih preveč zapira vase. Zavedati se moramo, da je šola tista, ki dovoljuje oz. regulira pretok informacij. Starši se čutijo odrinjeni v točkah, v katerih mislijo, da bi lahko bil njihov glas slišan, recimo pri pripravi letnega delovnega načrta in vzgojnega načrta. Moti jih, če niso korektno informirani, kadar v šolo vstopajo zunanji izvajalci in pričakujejo, da bodo imeli pravico odkloniti sodelovanje svojih otrok pri dejavnostih, s katerimi se ne strinjajo.

Na podlagi ocene stanja, do katere smo prišli v prvem delu pogovora, zagotovo enega od glavnih ciljev vidimo v tem, da starši, učitelji in ravnatelji vzpostavimo medsebojno zaupanje, saj v odnosu do otroka sledimo istim ciljem.

Učitelj naj bo avtonomen, kar pomeni, da zna postaviti meje tako otroku kot staršem, a naj bo obenem dovolj samozavesten, da se je sposoben soočiti z vprašanji staršev. Skupni cilj je dobro otroka, zato moramo odrasli sodelovati. Nič ni narobe, če mlajšemu učitelju – začetniku starši kdaj dajo tudi podporo v procesu njegovega formiranja.

Učitelji se morajo zavedati, da starši zastopajo interes svojega otroka, zato so vedno tudi subjektivni. Odgovornost staršev in učiteljev je, da se za vsako situacijo na podlagi zrele komunikacije (brez strahu, zamer, predsodkov, posploševanj ipd.) najde objektivna rešitev.

Ne smemo podcenjevati vrednosti pohvale. Pohvala naj bo javna in glasna, a pretehtana in upravičena. Graja naj bo izrečena v krogu tistih, ki so udeleženi v nezadovoljivem odnosu in naj bo namenjena predvsem izboljšanju oziroma reševanju situacije. V medsebojnem dialogu se nam ni treba izogibati kritičnosti, vendar se je treba posvetiti predvsem iskanju rešitve in ne le prepoznavanju krivca. O problemih se je potrebno pogovarjati, ker ne izginejo sami od sebe.

Zagotovo je glavna oblika sodelovanja med starši in učitelji formalno srečevanje na roditeljskih sestankih in govorilnih urah. Govorilne ure naj ne bodo namenjene le preverjanju ocen in predvsem naj ne postanejo zanimive šele ob težavah. Odgovorni starši se na lastno pobudo zanimajo za otrokov napredek na vseh področjih in ne le na učnem. Udeležba na govorilnih urah je lahko namenjena tudi potrditvi dobrega dela učitelja in predvsem potrditvi učenčevega dela. V osnovni šoli je učenje socialnih spretnosti vsaj tako pomembno kot vsebinska znanja. Izmenjava informacij o tem, kako otrok funkcionira doma in v šoli (oziroma v skupini) je tisto, kar pripomore k usklajenemu vodenju otroka na poti dozorevanja v odraslo, samostojno in odgovorno osebo. Vzgoja je sicer primarno stvar družine, vendar je uspešnejša, če jo starši izvajajo z roko v roki z učitelji.

Velik problem je stalna odsotnost nekaterih staršev. Marsikdaj starši raje prisluhnejo drugim staršem kot pa učiteljem, zato lahko starši, ki učiteljem zaupajo, svoje dobre izkušnje prenesejo tistim staršem, ki imajo z učitelji slabo izkušnjo ali ne uspejo vzpostaviti pravega odnosa s šolo.

Skupna ugotovitev je, da je treba sodelovanje med starši in sodelovanje staršev in šole začeti vzpostavljati čimbolj zgodaj, že v prvem triletju oziroma ob prihodu v šolo. Razrednik v prvem razredu ne sme pričakovati, da se vsi starši med seboj poznajo. Njegova naloga bi morala biti, da v začetnih mesecih pomaga pri vzpostavljanju pozitivnega odnosa med starši njegovih učencev.

Tudi sicer je vpogled razrednika večji, dokler so učenci na nivoju razrednega pouka (do 5. razreda). Do takrat je razrednik obenem tudi učitelj, ki je v razredu prisoten večino časa pouka. Na predmetni stopnji je razrednik učitelj le enega ali dveh predmetov, za razredno uro pa ima na voljo le pol šolske ure na teden. Na splošno učitelji razredništvo dojemajo kot razvrednoteno.

Vzpostavljanju in krepitvi odnosov bi morali biti namenjeni tudi roditeljski sestanki. Ti niso namenjeni reševanju posamičnih učnih in vzgojnih problemov. Starši bi se morali zavedati, da je roditeljski sestanek predvsem njihov sestanek. Sestanki lahko potekajo tudi v obliki delavnic na konkretne teme in v iskanju konkretnih odgovorov. Na teh sestankih lahko starši odkrito izrazijo pričakovanja, da se v šoli razpravlja o šoli in ne o tem, kako naj se dela doma. Na roditeljskih sestankih je možno oblikovati pobude za dvig kakovosti vzgojno izobraževalnega procesa, ki se jih preko predstavnika razreda posreduje svetu staršev in vodstvu šole. Ob izbiri predstavnika razreda v svetu staršev je to delo potrebno predstaviti kot pomembno, koristno, odgovorno in predvsem tako, ki lahko vpliva na delo in življenje na šoli.

Starši morajo ob reševanju individualnega problema spoštovati vrstni red komunikacije. Najprej in to čimprej se problem rešuje v trikotniku učenec-učitelj-starš. Po potrebi se lahko k reševanju povabi razrednik. Ob večjih težavah lahko pomaga še svetovalna služba ali ravnatelj. Konkretnih osebnih problemov se ne izpostavlja na svetu staršev.

Dobra praksa dela v svetu staršev je, da na sestanku poročajo predstavniki vseh razredov. Poročajo o težavah, željah in uspehih. Poročanje in z njim povezana razprava je osrednja točka sestanka. Predstavniki razredov v svetu staršev delujejo v imenu razreda in ne v imenu svojega otroka. Nasploš morajo starši, ki sodelujejo v svetih staršev in ostalih starševskih povezavah znati preseči osebni interes le za lastnega otroka.

Starši bi se morali zavedati, da otroci prevzamejo njihov odnos do šole. O šoli bi se morali v prisotnosti otrok pogovarjati spoštljivo, se izogibati pavšalnim ocenam, širjenju nepreverjenih informacij, ocenjevanju učiteljevega dela. Kot dobra praksa je bil naveden primer vzgojnega načrta, ki določa, da se starši tudi doma z otrokom o učitelju pogovarjajo spoštljivo, kot o gospe oziroma gospodu (priimek). Povsem neprimerno je, če starši v pogovoru z otroki povzemajo nadimke, s katerimi otroci včasih imenujejo učitelje. Spoštljiv medsebojni odnos je odgovornost odraslih. Otroci s tem nimajo težav. Izpostavljen je bil primer učiteljice, ki je družinska prijateljica. Učenka, ki to učiteljico ob obisku tika, je osebni odnos v šoli brez problema presegla in isto učiteljico naslavlja enako kot vse ostale učitelje.

Formalne oblike sodelovanja med starši in šolo je možno nadgraditi z neformalnimi. Predstavljenih je bilo kar nekaj dobrih praks. Ena od možnosti je neformalno druženje staršev izven razreda in šole, kdaj tudi ob prisotnosti učiteljev. Starši lahko sodelujejo v raznih prostovoljnih delovnih akcijah (npr. ureditev igrišča, čistilna akcija, zbiranje odpadnega papirja). Lahko organizirajo delavnice ob sobotah ali ob dnevih odprtih vrat. Take oblike sodelovanja so lahko izrednega pomena tudi za širšo lokalno skupnost. V manjših okoljih je možno tudi sodelovanje lokalnih podjetij.

Pomembno pri organizaciji skupnih dogodkov je, da starši prevzamejo svoj del odgovornosti in dela. Narobe je, če se zgodi, da starši prispevajo le ideje, ob izvedbi pa se umaknejo. Prej ali slej taka drža od sodelovanja odvrne tudi učitelje in vodstvo šole.

Misli nanizali in zapisali Anita, David, Geli, Irena, Janko, Mateja, Nataša in Saša.

3. skupina pri izmenjavi misli

4. skupina

V četrti skupini smo naslovno temo obravnavali v treh korakih, ki so bili na začetku na kratko predstavljeni in ilustrirani z nekaj možnimi vprašanji, na katere naj bi skušali v vsakem koraku odgovoriti. V prvem koraku smo analizirali stanje odnosov med učitelji in starši, s poudarkom na težavah in ovirah za razvoj dobrih odnosov. Drugi korak je bil pogovor o ciljih – odnosih, kakršne bi si želeli. Tretji korak pa je bilo iskanje poti, kako te cilje (želene odnose) doseči.

Delo je potekalo v treh skupinah, v katerih smo najprej vsak zase zapisali misli o temi vsakega koraka na listič, se potem v okviru skupine o svojih zapisih pogovorili in zapisali skupne ključne besede na večji list ter nato poročali še drugima dvema skupinama. Iz poročil vseh treh skupin je za vsak korak nastal plakat z združenimi mislimi vseh skupin.

V nadaljevanju so povzete misli z vseh treh plakatov, ki smo jih pozneje, z dopisovanjem, še dopolnili.

Stanje

Težave v odnosih po mnenju udeležencev povzročajo predvsem naslednji dejavniki:

- premajhna in neustrezna komunikacija,
- izguba medsebojnega spoštovanja med starši in učitelji,
- strah in nezaupanje do staršev pri učiteljih,
- kritiziranje učiteljev pred otroki s strani staršev,
- permissivnost v vzgoji po eni strani in pretirano zaščitništvo po drugi,
- posploševanje negativne izkušnje na vse starše oziroma vse učitelje,
- različna pričakovanja učiteljev in staršev,
- učitelji so nevajeni komunikacije z odraslimi,
- nepoznavanje pristojnosti in meja, do katerih starši smejo posegati v vzgojno izobraževalni proces,
- pretirana občutljivost učiteljev, ki že povsem običajna vprašanja označijo kot nedopustno vtikanje v njihove strokovne pristojnosti,
- ravnatelj se ukvarja predvsem z zakonitostjo in manj s kakovostjo,
- kritiziranje in napadalnost do drugih ter pomanjkanje samokritičnosti,
- umanjkanje razlikovanja pomembnih in nepomembnih zadev, malenkostnost,
- učitelji ne priznavajo staršev za enakovredne sogovornike.

Cilji

Ugotovili smo, da glede ciljev precej soglašamo in nanizali nekaj stvari, ki si jih v šoli želimo:

- vzgojiti otroka v zdravo, samostojno, zadovoljno, odgovorno in aktivno osebnost,
- razviti pri otroku ukaželnost,
- red in jasna, skupno dogovorjena pravila; učitelj in starš ter otrok npr. na govorilnih urah ali roditeljskih sestankih dogovore zapišejo, da se ne pozabijo, preinterpretirajo...,
- nadzor in ukrepanje šole ob kršenju pravil,

- konsistentnost pri vrednotah vseh treh udeležencev,
- učitelju naj bo omogočeno, da živi svoje poslanstvo,
- zadovoljnega, kompetentnega učitelja, ki zna odgovoriti na vprašanja staršev,
- partnerstvo in zaupanje med starši in učitelji, učitelj naj starša vzame kot enakovrednega sogovornika, starši naj spoštujejo njegovo strokovnost,
- več dialoga,
- da bi v komunikacijo stopali brez strahu, je treba pričakovanja definirati,
- odgovornost staršev pri vzgoji otrok,
- odprtost in širina razmišljanja učiteljev, ravnateljev in staršev kot smo jo medsebojno izkusili na posvetovanju.

Poti

Tudi pri načinih za doseganje ciljev smo videli veliko dobrih poti, nanizali smo tudi nekaj primerov dobre prakse:

- ker se večji del osebnosti formira do 6., 7. leta starosti, bi morali vsi bodoči starši ne glede na poklic že med nosečnostjo matere skozi šolo za starše, sem bi spadalo tudi učenje pravega dialoga,
- šola za starše na šoli, skupno z učiteljskim zborom in možnostjo pogovornih delavnic v manjših skupinah po končanih predavanjih; pri izbiri tem in predavateljev, pa tudi pri organizaciji in izvedbi naj se angažirajo tudi starši; na ugoden odmev naletijo akcije v smislu »starši za starše«,
- preseči je treba prakso nagovarjanja vedno iste (manjše) skupine najbolj aktivnih staršev in izdelati različne pristope za različne skupine staršev; tiste, ki so že zdaj aktivni, bolj učinkovito vključili v sooblikovanje dejavnosti šole, hkrati pa z drugačnimi pristopi bolj aktivirati večino ter posvetiti posebno pozornost nagovarjanju tistih, ki se sodelovanju s šolo izogibajo,
- spoštovanje in pogovor na vseh ravneh, sodelovanje učiteljev in staršev pri različnih dejavnostih na šoli; dober primer je izdelava in evalvacija ter razvoj vzgojnega načrta,
- prisotnost učiteljev na sejah sveta staršev in prisotnost sveta staršev na kakšni pedagoški konferenci; dobro učinkuje tudi tematsko srečanje sveta staršev in učiteljskega zbora,
- razvoj komunikacijskih veščin - večkratni obvezni seminarji in delavnice s področja komunikacije za učitelje, starše in otroke; komunikacijske veščine so potrebne tudi v razredih, da bi se znali na nekonflikten način odzivati na vedenje učencev,
- ustrezna izbira kandidatov že ob vpisu na Pedagoško fakulteto,
- več nastopov študentov pred učenci že od drugega letnika študija dalje,
- nagrajevanje (učencev, učiteljev):
 - o ne samo odličnih učencev ali športnikov in tistih, ki sodelujejo na različnih področjih, temveč predvsem tistih, ki pomagajo sovrstnikom na socialnem področju (učencev, ki so posvetili svoj čas in nudili pomoč ter dodatno razlago učencem tujcem ali tistim, ki se težje učijo ter učencev, ki stopijo v bran sovrstnikom, ki so zaničevani, zmerjani in izločeni),
 - o tistih učiteljev, ki imajo več posluha za vzgojno problematične učence in so ta odnos pozitivno izboljšali in/ali so našli osebni način, kako pristopiti k reševanju te problematike,

- o včasih bi bilo dobro izpostaviti kakšnega učitelja, ki je kljub težkim časom in svojim stiskam še vedno optimist, predvsem pa z veseljem in ljubeznijo do otrok – učencev pripravlja zanimive učne ure ne zgolj zato, ker to mora in je to njegova obveza,

- celovit sistem kakovosti z definiranimi merili in zunanjim ocenjevanjem,
- urediti celoten sistem upravljanja šol in pristojnosti posameznih organov.

Ob koncu smo soglašali, da je prava pot močna povezanost učiteljev in staršev, saj bomo skupaj uspešnejši pri izobraževanju in vzgoji otrok ter močnejši pri spremembah šolskega sistema. Ob tem pa smo si zaželeli, da bi Škofjo Loko, kot smo jo doživeli mi, lahko ponesli na vsako slovensko šolo.

Andrej, Andreja, Danijel, Meri, Mihaela, Milan, Milojka, Miran, Tone

Člani 4. skupine so se razdelili in delali v manjših podskupinah

Skupna razprava

Misli z vseh štirih delavnic smo si izmenjali na skupnem srečanju. Povzemamo še razpravo, ki je sledila v zadnjem delu posvetovanja.

Osnova za dober odnos je obojestransko spoštovanje. Starši so dobrodošli sodelavci v šoli, vendar je treba definirati meje in način dopustnega vmešavanja. Dobra praksa vključevanja je notranja in zunanja evalvacija, v katero so vključeni tudi starši. Pomembna je dobra organiziranost sveta staršev.

Več napora bi bilo treba posvetiti izboljšavi sistema vodenja. Trenutna situacija, ko je v eni osebi združena funkcija direktorja in pedagoškega vodje, je zelo zahtevna. Potrebne so spremembe, ki bi ravnateljem olajšale delo.

V vseh situacijah mora biti na prvem mestu korist otroka.

V težki situaciji so starši, ki so tudi sami učitelji. Ob prepoznavanju strokovnih napak na šoli, kjer imajo svoje otroke, se znajdejo pred dilemo ali reagirati kot starši ali zadržati profesionalno distanco.

Ključna komponenta sodelovanja med starši in učitelji je pretok informacij. Natančno je treba opredeliti pristojnosti sveta staršev. Pravica do razprave ne predstavlja pravice do poseganja v strokovnost. V razredu ima pravico učitelja nadzirati samo ravnatelj.

Učitelji in starši se večkrat znajdemo na istem bregu. Izboljšuje se tudi komunikacija v točkah, ki so nam bile vsiljene od zunaj, recimo pridobivanje soglasja o nabavni ceni delovnih zvezkov in drugih učnih gradiv. Poskrbeti je treba, da se na svetih staršev ne rešuje le parcialnih zadev, od prehrane naprej.

Starši pričakujejo, da bodo tudi učitelji znali prepoznati razlike v svojih vrstah. Treba je prepoznati kakovostno delo in ga nagraditi. Zastavlja se zanimivo vprašanje, kdaj nastopi avtonomija učitelja. Ko diplomira, ko opravi strokovni izpit, ko podpiše pogodbo o zaposlitvi?

Medsebojno spoštovanje si moramo zaslužiti. Odnose obremenjuje posploševanje. Če imamo slabo izkušnjo s posameznikom, je ne smemo prenašati v njegovo okolje. Poskrbimo, da se spoznamo. Učitelji imajo več možnosti, da preko otroka spoznajo družino oziroma starše. Starši učitelja ne morejo spoznati preko otrok. Dobra praksa je, da se učitelje povabi na seje sveta staršev. Izkušnje kažejo, da se radi odzovejo. Na ta način se podaljša čas interakcije, zmanjša se strah in poveča zaupanje.

Starši naj povedo, kar imajo za povedati, vprašajo, kar imajo za vprašati. Pomemben je način komunikacije. Zavedati se je treba, da smo v odnosu vsi ranljivi. Lepa beseda vedno najde dobro mesto.

Združevanje staršev je v začetku vzbujalo tudi nekatere pomisleke. Z vzpostavljanjem odkrite komunikacije se nam odpirajo možnosti sodelovanja. Zagotovo bi bilo še več možnosti za sodelovanje, če bi se tudi učitelji uspeli povezati v stanovsko združenje, mogoče zbornico ali kako drugo obliko strokovnega združenja. Na ta način bi se izboljšal položaj, ko se najdemo na istih stališčih, a ne najdemo sogovornika na strani stroke in šolskih oblasti.

Pred vsemi skupaj je izziv, kako doseči in k sodelovanju privabiti starše, ki ne najdejo stika s šolo.

Neformalni, a pomembni trenutki srečanja

Sklep

Ob pripravi poročil smo vedno bolj ugotavljali, da oblikujemo nekakšen vzorec sodelovanja med vsemi deležniki šolskega polja. Ob usklajevanju besedil se je v praksi pokazalo geslo našega posvetovanja. Potrebno je bilo zbrati pogum tako za to, da smo sedli za tipkovnico in v korespondenci spregovorili, če se s kakim delom besedila nismo strinjali kot tudi za to, da smo ostali tiho ob kaki drugi misli, ki nam ni bila blizu, a jo je bilo treba sprejeti kot legitimno stališče sogovornika. Tak proces je zahteven, včasih vzame več časa kot načrtujemo, na koncu pa le pripelje do zaključka, ki je sprejemljiv za vse sogovornike in ima trajno vrednost.

Tako lahko sklenemo, da skupni pogovor, kakršnega smo pripravili na tem posvetovanju, lahko odpre pot do odgovorov in reševanja težav, ki jih srečujemo v našem šolskem prostoru.

Upamo, da smo s pogovorom staršev, učiteljev in ravnateljev v Škofji Loki naredili prvi korak v razvoju modela sodelovanja, ki bi ga lahko prenesli na regionalni nivo, na katerem delujejo aktivni svetov staršev in tudi na nivo posamezne šole ter tudi na ta način prispevali k razvoju partnerskega odnosa med starši, učitelji in ravnatelji.

Glavna in odgovorna za uspeh srečanja, Snežna in Tone

Uvod, povzetek skupne razprave in sklep zapisala Tone Meden in Janko Korošec.

Udeležba na Generalni skupščini Evropske starševske zveze

Generalna skupščina Evropske starševske zveze (European Parents Association – EPA) je potekala v Parizu 21. in 22. septembra 2012. Dogodka sem se udeležil z dvojnim namenom: sodelovanja na vsebinskem delu posvetovanja in predstavitve Zveze aktivov svetov staršev Slovenije (ZASSS), ki je zaprosila za povezano (affiliate) članstvo, na zasedanju skupščine, kjer naj bi ZASSS sprejeli v EPA.

V petek dopoldne smo obiskali osnovno šolo (učenci stari od 6 do 12 let). Z vodstvom in starši smo se pogovorili o organizaciji pouka in sodelovanju staršev, ki se vključujejo tudi v redne dejavnosti šole (sodelovanje pri pouku, spremljanje pri dejavnostih izven šole...) in soodločajo o razvojni politiki šole (šola je bila zasebna).

V nadaljevanju smo si ogledali prostore šole in bili priče izvedbi pouka opismenjevanja po metodi Montessori v 2. razredu.

Popoldne smo obiskali srednjo šolo, ki v Franciji velja za elitno. Pouk je organiziran klasično, imajo pa zelo velike oddelke (do 40 učencev).

Večerni program je bil sestavljen iz petih predavanj, kjer so govorniki predstavili različne vidike kakovosti v šoli. Kritično so bile ocenjene mednarodne primerjave znanja (PISA), velik poudarek pa je bil namenjen individualizaciji in personalizaciji pouka, za kar potrebujemo primerno izbrane in dobro usposobljene učitelje (primer Finske). Poudarjeno je bilo, da avtonomija pomeni odgovornost in da je za to potrebna tudi usposobljenost.

Ob zaključku je predsednik EPA poudaril, da starši svoje otroke poznamo najboljše in da zato vemo tudi za njihove potrebe, hkrati pa se moramo ob otrocih tudi učiti, saj se svet zelo hitro spreminja.

V soboto dopoldne so bile na programu različne delavnice. Izbral sem temo Vodenje, ki jo je pripravil predsednik enega od evropskih združenj ravnateljev. Zanimiva je bila tudi zato, ker smo se je udeležili predstavniki dvanajstih držav s precej različnimi šolskimi sistemi, ugotavljali pa smo, da imamo presenetljivo podobne probleme. Tudi kar se tiče načina vodenja in participacije staršev pri upravljanju šol. Zaključek delavnice je bil izražen kot priporočilo za delovanje starševskih združenj, ki naj bi intenzivno in načrtno skrbela za dvig kompetenc staršev, ki se vključujejo v delo šol. Edino na ta način je mogoče stopiti v enakopraven in hkrati ustvarjalen dialog z učitelji in šolsko oblastjo, kar je pogoj za oblikovanje dobrih rešitev.

V soboto popoldne je bilo kot zadnja točka programa izpeljano zasedanje generalne skupščine EPA, na katerem sem na kratko predstavil cilje, organiziranost in delo ZASSS, ki so jo potem prisotni soglasno sprejeli v povezano članstvo.

Tone Meden

Predsednik ZASSS dr. Tone Meden pri predstavitvi Zveze v Parizu

